

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

PROGRESA ZIŅOJUMS PAR TARGET2

Ievads

2002. gada 24. oktobrī ECB Padome pieņēma TARGET ilgtermiņa stratēģiju (TARGET2). Lēmuma pamatprincipi tika izklāstīti paziņojumā presei tajā pašā dienā, un tie paredzēja TARGET sistēmas tehnisku konsolidāciju, vienotu Eurosistēmas cenu noteikšanas struktūru iekšzemes un pārrobežu maksājumiem un saskaņotu pakalpojumu līmeni. 2002. gada 16. decembrī tika uzsāktas konsultācijas ar sabiedrību par dokumentu ar nosaukumu "TARGET2. Principi un struktūra", un 2003. gada 13. jūlijā tika publicēts saņemto komentāru kopsavilkums.

2003. gada 28. jūlijā trīs centrālās bankas – Francijas centrālā banka (*Banque de France*), Itālijas centrālā banka (*Banca d'Italia*) un Vācijas centrālā banka (*Deutsche Bundesbank*) – informēja ECB prezidentu par savu gatavību kopīgi nodrošināt pamatu vienotās platformas (SSP – *Single Shared Platform*) izveidei, pielāgojot tai esošās TARGET1 infrastruktūras daļas un papildinot tās ar nepieciešamajiem *ad hoc* risinājumiem (t.i., izmantojot t.s. atsevišķo elementu (*building block*) pieeju). Līdz 2003. gada beigām Eurosistēmas centrālās bankas bija izteikušas vēlēšanos pievienoties SSP, kad būs tālāk izstrādāti pārvaldības, izmaksu un finansēšanas jautājumi. Kopš šā brīža Eurosistēma turpmāko šā projekta virzību balstījusi uz pieņēmumu, ka TARGET2 tiks veidota kā vienotas platformas sistēma.

Attiecībā uz sistēmas īpašībām un funkcionalitāti TARGET lietotāji tika aicināti komentēt izstrādāto "Vienotās platformas vispārējās funkcionālās specifikācijas" (GFS – *General Functioning Specifications*) melnrakstu. Pēc tam dokuments tika pabeigts un 2004. gada 22. jūlijā apstiprināts ECB Padomē.

Šajā ziņojumā sīkāk aplūkoti vairāki jautājumi, kurus nepieciešams atrisināt, lai katra centrālā banka varētu pieņemt galīgo lēmumu par dalību SSP. 1. sadaļā aplūkoti vēl neatrisinātie jautājumi attiecībā uz TARGET2 pakalpojumiem, t.i., likviditātes apkopošanu jeb pūlu (*liquidity pooling*), iekškontiem (*home accounts*) un specializēto sistēmu (*ancillary systems*) norēķiniem. 2. sadaļā sniedz informāciju par TARGET2 pakalpojumu cenu noteikšanu. 3. sadaļā analizēti migrācijas jautājumi. Visbeidzot, 4. sadaļā sniegta sīkāka informācija par TARGET2 projekta plānu.

ECB

Progresu ziņojums par TARGET2

2005. gada februāris

1. TARGET2 pakalpojumi

1.1. Dienas likviditātes apkopošana

Dienas likviditātes apkopošana, izmantojot virtuālo kontu (tālāk tekstā – likviditātes apkopošana), ļaus TARGET2 dalībniekiem grupēt (atsevišķus) reālā laika bruto norēķinu (RTGS – *Real Time Gross Settlement*) kontus un apkopot pieejamo dienas likviditāti visu šīs kontu grupas dalībnieku vajadzībām. Tādējādi katrs kontu grupas dalībnieks no sava konta var veikt maksājumus grupā ietilpstošajos kontos pieejamās dienas likviditātes summas robežās. Tā vietā, lai pārnestu likviditāti uz kontu, kur tā nepieciešama, atbilstoši izstrādāta juridiskā bāze nodrošinās, lai dienas laikā debeta pozīcija vienā no grupas kontiem būtu nodrošināta ar citos grupas kontos pieejamiem naudas līdzekļiem. Dienas beigās ar izlīdzināšanas procedūru, ko veic vai nu kontu grupas pārvaldnieks manuāli vai, ja nepieciešams, sistēma automātiski, tiks panākts pozitīvs saldo visos grupas kontos un nodrošināts, lai kontu atlikumi atbilstu pārsnieguma limitiem (ja tādi ir).

Eurosistēma uzsver, ka šī iespēja apkopot dienas likviditāti attiecas tikai uz maksājumu sistēmu un nav saistīta ar monetārās politikas operāciju centralizāciju.

1.1.1. Likviditātes pārvaldīšana

Iespēja apkopot likviditāti veicinās TARGET2, kā arī specializēto sistēmu, kas veic norēķinus TARGET2 ietvaros, raitu darbību. Tā kā būs pieejami visi likvidie līdzekļi, kas atrodas grupā apvienotajos kontos, var samazināties nepieciešamība pēc dienas kredītiem. Tādējādi samazināsies vajadzība pēc nodrošinājuma likviditātes iegūšanai, kā arī maksājumu bloķēšanas risks. Tas atvieglos arī norēķinu veikšanu specializētajās sistēmās, kuru dalībniekiem būs pieeja kontu grupas kopējai pieejamai likviditātei (un noteiktiem pārsnieguma limitiem).

Likviditātes apkopošana daļēji atdala likviditātes pārvaldību no nodrošinājuma pārvaldības, jo pastāv iespēja veselai kontu grupai izmantot pieejamo likviditāti, nepārvietojot nodrošinājumu. Tā tiek samazinātas TARGET2 lietotāju izmaksas. Turklāt šī iespēja samazinās ar vairāku kontu pārvaldīšanu vienā vai vairākās centrālajās bankās saistītās izmaksas un efektīvi neitralizēs dienas likviditātes izkļiedī, ar kādu jāsaskaras bankām, kuras darbojas dažādās valstīs un kurām jāuztur konti vairākās centrālajās bankās.

1.1.2. Juridiskais pamats

Pamatā likviditātes apkopošana, izmantojot virtuālo kontu, euro zonas valstu jurisdikcijās ir juridiski pieļaujama. Gandrīz visu centrālo banku jurisdikcijās valstu tiesību akti pieļauj naudas kontu izmantošanu par nodrošinājumu. Turklāt gandrīz visās iesaistītajās jurisdikcijās šajos kontos esošos naudas atlikumus vienas centrālās bankas uzskaitē var izmantot kā nodrošinājumu citas centrālās bankas vārdā.

Attiecībā uz trešo pušu nodrošināšanu atbilstošs līgums starp nodrošinājuma devēju un debitoru, kura parāds tiek nodrošināts, var līdz pieņemamam līmenim samazināt vienošanās par nodrošinājumu neizpildes juridisko risku. Pašlaik ir tikai dažas jurisdikcijas ārpus euro zonas, kur tas nav iespējams.

Nepieciešama tālāka rūpīga izpēte un juridiskais darbs, lai izveidotu spēcīgu juridisko bāzi, kas ir priekšnoteikums, lai piedāvātu šādu iespēju. Turklāt Eurosistēma analizēs, vai būtu jānosaka juridiska vai politiska rakstura ierobežojumi attiecībā uz juridisko personu (piemēram, filiāļu, meitasuzņēmumu un atsevišķo juridisko vienību) dalību kontu grupā.

1.1.3. Konti, kas izmantojami likviditātes apkopošanai

Pēc rūpīga novērtējuma (t.sk. juridisko iespēju izpētes) Eurosistēma nolēma, ka dienas likviditātes apkopošanas iespēja vienotajā platformā tiks piedāvāta tikai attiecībā uz euro zonas banku RTGS kontiem¹ euro zonas centrālajās bankās.

Tomēr visām bankām, t.sk. bankām, kurām nebūs pieejama virtuālā konta iespēja, būs pieeja konsolidētajai kontu informācijai.

1.1.4. TARGET lietotāju intereses un cenu noteikšana

TARGET lietotāji tika informēti par aplēstajām likviditātes apkopošanas pakalpojuma gada kopējām izmaksām (aptuveni 900 000 euro). Tirgus dalībnieku apsekojuma sākotnējie rezultāti parādīja, ka, pastāvot šādiem nosacījumiem, varētu apkopot aptuveni 60–120 kontu, kas nozīmētu, ka, lai atgūtu likviditātes apkopošanas iespējas izmaksas, gada maksa par vienu apkopoto kontu būtu 7 500–15 000 euro. Tuvākajos mēnešos tiks aprēķināts konsolidētās informācijas apkopošanas pakalpojuma izcenojums.

1.2. Ar iekškontiem saistītie jautājumi

Eurosistēma apsvērusi arī jautājumu par t.s. iekškontiem, ko var turēt ārpus RTGS sistēmas (t.i., ārpus vienotās platformas maksājumu moduļa (PM – *Payment Module*)). Šādus iekškontus pašlaik izmanto galvenokārt obligāto rezervju, pastāvīgo iespēju un iekšzemē izmantojamā nodrošinājuma pārvaldīšanai, kā arī norēķinoties par skaidrās naudas izmaksām. Šie konti tiek izmantoti arī, lai reģistrētu tādu centrālās bankas klientu darījumus, kuri nav (nevar būt) RTGS sistēmas dalībnieki. TARGET2 vidē iekškontus var turēt vienotās platformas standartizētajā iekškontu modulī (HAM – *Home Accounting Module*) vai katrā atsevišķā centrālajā bankā esošajā iekškontu lietojumprogrammā (PHA – *proprietary home accounting application*).

Eurosistēma piekritusi, ka norēķini par darījumiem starp tirgus dalībniekiem un darījumiem, kas saistīti ar specializēto sistēmu norēķiniem, kā arī maksājumi, kas saistīti ar atklātā tirgus operācijām, ar laiku būtu

¹ Taču šī iespēja netiks piedāvāta attālinātiem dalībniekiem, jo tiem nav tiesības saņemt dienas kredītu no uzņēmējvalsts centrālās bankas.

jāveic vienotās platformas maksājumu modulī. Tomēr dažās valstīs pastāvošā iekšējā sistēma varētu apgrūtināt šo darījumu veidu tūlītēju pārvešanu uz vienoto platformu, uzsākot tās darbību. Tāpēc Eurosistēma piekritusi maksimums četrus gadus ilgam pārejas periodam (sākot no brīža, kad attiecīgā NCB pievienojas vienotajai platformai), kura laikā bankai jāpāriet uz minēto norēķinu veikšanu vienotās platformas maksājumu modulī. Kas attiecas uz specializētajām sistēmām, visas Eiropas specializēto sistēmu migrācija paredzama brīdī, kad visas centrālās bankas būs pārgājušas uz vienoto platformu, vai neilgi pēc tam. Gadu pēc TARGET2 darbības uzsākšanas situācija tiks vēlreiz novērtēta.

Atsevišķas vietējās centrālās bankas operācijas (t.i., obligāto rezervju pārvaldīšanas operācijas un pastāvīgo iespēju izmantošana, kā arī skaidrās naudas izmaksas) pēc katras centrālās bankas izvēles var veikt vai nu attiecīgajā centrālajā bankā esošajā iekškontu lietojumprogrammā vai vienotajā platformā (maksājumu modulī vai iekškontu modulī).

Atbilstoši izvēlētajai politikai attiecībā uz iekškontu izmantošanu ar iekškontu palīdzību veiktajiem maksājumiem tiks noteikta augstāka cena nekā parastā TARGET2 cena. Tas būs stimuls saīsināt pārejas periodu un pēc iespējas ātrāk pāriet uz vienotās platformas maksājumu modulī.

1.3. Specializēto sistēmu norēķini

Eurosistēma konsultējās ar tirgus dalībniekiem, kas apstiprināja, ka seši norēķinu modeļi, ko vienotā platforma piedāvā specializēto sistēmu norēķiniem (t.i., divi reālā laika un četri pakešapstrādes modeļi), kā paredz "Vispārējās funkcionālās specifikācijas apraksts", nepieciešami, jo katrs no tiem kalpo vienam vai vairākiem darījumu mērķiem. Šie modeļi nodrošina, ka pašreizējā prakse jau tiek lielā mērā saskaņota. Turklāt norēķini par skaidrās naudas operācijām, kas ar specializēto sistēmu starpniecību nonāks TARGET2, tiks veikti konkrētā dalībnieka RTGS kontā vienotajā platformā neatkarīgi no specializētās sistēmas atrašanās vietas. Tas ir nozīmīgs solis integrācijas un tirgus prakses saskaņošanā.

Kas attiecas uz norēķiniem nakts laikā, pašlaik nav plānots nodrošināt TARGET2 darbību naktī. Tomēr paredzēts uzsākt nākamo TARGET2 darbadienu fiksētu periodu pēc TARGET2 darbadienas beigām un dienas beigu procedūru pabeigšanas. Šajā laika intervālā likviditāti var izmantot, lai veiktu specializēto sistēmu nakts ciklu norēķinus. Pēc tam vienotās platformas maksājumu modulis agri atsāktu darbību un līdz plkst. 7.00 apstrādātu specializēto sistēmu norēķinu pieprasījumus. Tad atkal būtu pieejama likviditāte, kas netika izmantota nakts norēķiniem.

Nepieciešams tālāk apspriest un izstrādāt vairākus citus jautājumus, kas ietekmē specializēto sistēmu norēķinus (piemēram, iespējamā norēķinu laiku saskaņošana, jauno TARGET2 vienošanos ietekmes uz kopējo likviditāti analīze, politikas un stratēģiskie aspekti, kas varētu būt saistīti ar dažādajiem norēķinu modeļiem, attālināto dalībnieku piekļuve likviditātei, pašnodrošināšanās, norēķinu pabeigtība utt.). To plānots paveikt 2005. gada pirmajā pusē. Īpaši nepieciešams tālāk izpētīt jautājumus, kas saistīti ar tādu

vērtspārīru norēķinu sistēmu līdzaspastāvēšanu, kas pieņēmušas citus norēķinu modeļus (integrēto, interfeisa vai priekšsamaksas modeli).

2. Cenu noteikšana

Eurosistēma papildinājusi metodoloģiju iespējamai divējādai TARGET2 pamatpakalpojumu cenu noteikšanas shēmai, kas ļautu dalībniekiem izvēlēties – maksāt tikai par darījumiem vai arī par noteiktu periodu, maksājot mazāk par atsevišķiem darījumiem. Tā paredz šādus galvenos principus:

- 1) shēmai vajadzētu nodrošināt iespēju atgūt ļoti lielu daļu TARGET2 kopējo izmaksu;
- 2) maksai par darījumu nevajadzētu pārsniegt 0.80 euro; un
- 3) zemākajai maksai (robežmaksai) par darījumu vajadzētu būt 0.25 euro.

Veicot simulāciju, tika pārbaudīts, vai minētie principi ir savienojami ar TARGET2 izmaksu un apjomu aplēsēm. Tuvākajos mēnešos Eurosistēma plāno izstrādāt konkrētu TARGET2 cenu sistēmu.

Jāņem vērā, ka cenas par atsevišķiem izvēles pakalpojumiem (piemēram, likviditātes apkopošanu un norēķiniem par specializēto sistēmu darījumiem) tiks noteiktas atsevišķi.

3. Migrācija

Pārejas uz TARGET2 mērķis ir nodrošināt visu iesaistīto pušu (centrālo banku, finanšu iestāžu un specializēto sistēmu) vienmērīgu pāreju no pašreizējā TARGET uz jauno TARGET2 sistēmu. Tā ietver visu darbību koordināciju no brīža, kad būs izstrādāti sistēmas tehniskie komponenti, līdz pat visu centrālo banku pārejai uz vienoto platformu. Tas īpaši attiecas uz testēšanu un pārejas uz TARGET2 organizēšanu.

Eurosistēma izvērtējusi visas valstu vienlaicīgas migrācijas priekšrocības un trūkumus salīdzinājumā ar pakāpenisku valstu grupu migrāciju. Konkrēti, vienlaicīga migrācija nozīmētu, ka pirmajā TARGET2 darbības dienā visām centrālajām bankām un TARGET lietotājiem vienlaikus vajadzētu pāriet uz vienoto platformu. No vienādu iespēju nodrošināšanas viedokļa būtu vēlams, lai visas TARGET2 iespējas būtu vienlaikus pieejamas visiem dalībniekiem. Tomēr visu valstu visu lietotāju vienlaicīga migrācija uz vienoto platformu pakļautu projektu milzīgam riskam un nenodrošinātu elastību pārejas organizēšanā.

Tāpēc Eurosistēma izvēlējusies pakāpeniskās migrācijas pieeju, ļaujot TARGET lietotājiem pāriet uz vienoto platformu pakāpeniski un dažādos iepriekš noteiktos datumos. Katrs pārejas posms ietvertu centrālo banku grupu un attiecīgo valstu banku sistēmu. Pārejas process ilgs vairākus mēnešus, un šajā laikā TARGET1 komponenti un vienotā platforma darbosies paralēli. Šāda pakāpeniska pāreja jāorganizē tā, lai līdz minimumam ierobežotu projekta risku. Vienlaikus uzmanība tiks pievērsta arī tam, lai līdz minimumam samazinātu ar nevienlīdzīgas situācijas rašanos saistītās problēmas, kā arī centrālo banku un

TARGET lietotāju izmaksas. Pārejas periods tiks ierobežots līdz vienam gadam, taču darba pieņemums (sk. 4. sadaļu) ir tāds, ka šim laikam jābūt īsākam. Jāatzīmē, ka citi līdzīga apjoma projekti, kas saistīti ar maksājumu sistēmām (piemēram, CLS, *SWIFTNet*), arī paredzēja pakāpenisku pāreju uz jauno infrastruktūru.

Eurosistēma noteiks valstu migrācijas kārtību atbilstoši saimnieciskās darbības vajadzībām. Cenu politika pārejas periodā tiks izstrādāta pēc valstu migrācijas kārtības noteikšanas, un tās mērķis būs nodrošināt maksimāli neitrālu attieksmi pret visiem lietotājiem.

4. TARGET2 projekta plāns

Pašreizējā projekta stadijā paredzēti šādi galvenie projekta robežpunkti, no kuriem katrs ir atkarīgs no iepriekšējā posma pabeigšanas.

Tabula. Robežpunkti (2005–2007)		
1.	2005. g. 1. ceturkšņa beigas	Dokumenta "Detalizētā funkcionālā specifikācija lietotājiem" (UDFS – <i>User Detailed Functional Specifications</i>) izstrādes pabeigšana
2.	2005. g. aprīlis–2005. g. decembris	Vienotās platformas izstrādes pabeigšana
3.	2006. g. janvāris–2006. g. marts	Vienotās platformas iekšējā testēšana
4.	2006. g. aprīlis–2006. g. maijs (tiks precizēts)	Akcepttesti centrālajās bankās
5.	2006. g. jūnijs–2006. g. decembris (tiks precizēts)	Lietotāju testi pirmajā valstu grupā (šajos testos var piedalīties arī TARGET lietotāji, kas veic pāreju vēlāk)
6.	2006. g. decembris	Testi un darbība reālajā vidē
7.	2007. g. janvāris	Darbības uzsākšana pirmajā valstu grupā
8.	2007. g. janvāris–2007. g. septembris	Lietotāju testi, testi reālajā vidē u.c. un darbības uzsākšana nākamajās valstu grupās

Eiropas Centrālā banka, 2005

Adrese: Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Germany

Pasta adrese: Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Germany

Tālrunis: +49 69 13 44 0

Internets: <http://www.ecb.int>

Fakss: +49 69 13 44 6000

Telekss: 411 144 ecb d

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu. 2005. gada janvāris.

ISBN 92-9181-561-6 (drukātā veidā)

ISBN 92-9181-562-4 (tiešsaistē)